

תורת הרי"ף

ביאורים, פנינים, מוסרים וחדושים משיעורי
האדמו"ר רבי יאשיהו פינמו שליט"א
לפרשת השבוע

פרשת תולדות

פרשת תולדות

**"וְאֵלֶּה תּוֹלְדֹת יִצְחָק בֶּן אַבְרָהָם אַבְרָהָם
הוֹלִיד אֶת יִצְחָק"**

הגדולה והניסיון של האדם לעשות דברים
מעבר לטבע שבו נברא

אנחנו רואים בפרשה "וְאֵלֶּה תּוֹלְדֹת יִצְחָק בֶּן אַבְרָהָם אַבְרָהָם הוֹלִיד אֶת יִצְחָק" ורש"י במקום אומר לפי שהיו ליצני הדור אומרים מאבימלך נתעברה שרה... מה עשה הקב"ה צר קלסתר פניו של יצחק דומה לאברהם. התורה הקדושה אומרת לנו שהקב"ה לקח את הפנים של אברהם ויצחק ועשה אותם אחד, אפילו שזה דבר מעל הטבע. גם אם רואים תאומים וחושבים שהם דומים, הם לא דומים אותו דבר ולכל אחד יש את הפנים שלו ויש שינוי, פה הקב"ה יצר שיהיו להם אותם פנים.

וצריך להבין, ליצני הדור ודאי לא אמרו ששרה התעברה מאבימלך כי זה לא מציאותי, אם נספור את הזמן ממתי ששרה נלקחה לבית אבימלך עד שהייתה בהריון זה הרבה שנים, לפחות עשרים שנה. אז מה שרה הייתה בהריון עשרים שנה?

אלא פשוט שמבחינת העיבור לא לזה התכוונו, הכוונה הייתה למשהו אחר. ופה אולי אפשר לפרש ולומר יסוד גדול, ידוע שבן אדם יכול ליצור ולתת בעולם משהו שיש בו, משהו שאין בו הוא לא יכול לתת בעולם, לדוגמא אדם יכול להביא לעולם כסף אם יש לו, אם אין לו הוא לא יכול להביא. וכן חכמה ודעת, אם יש לו הוא יכול לתת, אם אין לו הוא לא יכול לתת.

ידוע שאברהם הוא מידת החסד, יצחק הוא גבורה ויעקב הוא תפארת שמעורבב מחסד וגבורה יחד, אלו הם שלושת האבות. על פי זה אפשר לבאר ולומר כך, אברהם הוא חסד והוא ילד את יצחק שהוא דין, אין מציאות שהוא ילד את יצחק כי חסד לא יכול ללדת דין. אם כך, מאבימלך התעברה שרה לא מאברהם כי הוא חסד, ואדם יכול ללדת רק מה שהוא, לא מה שאין לו. אלא אברהם במהותו לא נולד חסד, הוא נולד בחרון מלשון חרון שהיה דין והוא שינה את הכוח שלו מחרון שזה דין לחסד, לכן התורה אומרת "אֲבֹרָהֶם הוּלֵיד אֶת יַצְחָק" שאברהם היה דין ושינה את זה לחסד, וכשיצחק נולד הוא לקח מאברהם שהיה לו גם דין וגם חסד.

וְזוֹ הַגְּדוּלָה שֶׁל אַבְרָהָם שֶׁלָּקַח אֶת הַדִּין וְהַפֶּךְ אוֹתוֹ לַחֲסֵד, כִּי אִם אָדָם עוֹשֶׂה מָה שֶׁהוּא זֶה לֹא גְדוּלָה, אָדָם שֶׁאוֹהֵב לַתֵּת צְדָקָה וְהוּא נוֹתֵן זֶה לֹא בְּשִׁבְלֵי נִיּוּן, אָדָם קִמְצָן שֶׁקָּשָׁה לוֹ לַתֵּת צְדָקָה זֶה הַנִּיּוּן הַגְּדוֹל. הַנִּיּוּן שֶׁל הָאָדָם זֶה אָדָם שֶׁאֵין בּוֹ טֵבַע מְסוּיָם וְהוּא עוֹשֶׂה מֵעֵבֶר לְטֵבַע זֶה הַנִּיּוּן, לְכֵן אַבְרָהָם הוֹלִיד אֶת יִצְחָק שֶׁהִיָּה דִין וְהַפֶּךְ אֶת עֲצָמוֹ לַחֲסֵד וַיֵּלֵד אֶת יִצְחָק שֶׁהוּא דִין.

”אַבְרָהָם הוֹלִיד אֶת יִצְחָק”

דבר ראשון שנעשה בעולם פותח פתח
לאחרים באותו עניין

אנחנו רואים בפרשת השבוע ”וְאַלֶּה תּוֹלְדֹת יִצְחָק בֶּן אַבְרָהָם אַבְרָהָם הוֹלִיד אֶת יִצְחָק”, צריך להקשות קושיה מה זה הוליד? היה צריך להיות כתוב אברהם ילד את יצחק, הרי כל מילה בתורה מדוקדקת הלשון הוליד לא נכון זה בלשון הווה, הילד הזה יצחק בן שישים והיה צריך לומר ילד את יצחק בלשון עבר זו שאלה ראשונה. שאלה שנייה אנחנו אומרים כל יום בתפילה ”אֲנִי יְשִׁיר מִשֶּׁה” (שמות טו, א), צריך לומר

אז שר משה בלשון עבר, למה כתוב "אֶזְיִיר מֹשֶׁה" בלשון עתיד, וכמו בפרשה שלא נאמר ילד בלשון עתיד אלא "הוֹלִיד" בלשון הווה, למה ככה התורה אומרת?

אז אולי אפשר לפרש ולומר יסוד גדול, כל דבר בחיים ראשון הוא קשה, אחרי שעוברים אותו בפעם הראשונה הוא קל לכולם כמו אדם שנועל נעל חדשה, בפעם הראשונה היא לוחצת וכואבת ואח"כ היא יותר נוחה לו. כך בחיים, כל דבר ראשון בחיים הוא קשה, עוברים אותו והוא נהיה קל. מצוה שאדם עושה פעם ראשונה בהתחלה היה קשה לו ואחרי שהוא עושה אותה זה נהיה לו קל לפעמים הבאות. אדם שהולך והקים ראשון ישיבה בהתחלה זה היה קשה, אבל אח"כ לכולם זה כבר יותר קל לפתוח.

וכן אפשר לבאר ולומר לעניין "וַיַּעַל הַנְּסִים", בחנוכה ובפורים כשאומרים "בַּיָּמִים הָהֵם" התחיל הנס, אבל אחרי שהתחיל ונפעל הנס "בַּיָּמִין הָהֵם" כבר קל שהדבר יקרה. כך אצל שרה אמנו שהייתה עקרה, אבל אחרי שהיא נפקדה כל אישה שהיא עקרה כבר קל לה להיפקד, כי שרה אמנו פתחה את הדלת לכל הנשים העקרות שיכולות להיפקד בזרע של קיימא.

מתי שיש אנשים שלא הצליחו בפרנסה או שעשו עסק שלא הצליח, אחרי הראשון שהצליח בעסק הזה, לכל האנשים קל יותר לעשות את העסק הזה, הדבר הראשון הוא הקשה וכשהוא עובר כל השאר עוברים בקלות.

אז אפשר לבאר ולומר אצל אברהם אבינו "אַבְרָהָם הוֹלִיד אֶת יִצְחָק", אברהם לא רק ילד את יצחק אלא זה שאברהם הוליד והיה נס ששרה נפקדה, הנס הזה והכוח הזה המשיך לדורי דורות שכל עקרה תוכל להיפקד לכן "הוליד" בלשון הווה. כך גם "אָז יִשִּׁיר מִשֶּׁה" הנס שהיה לעם ישראל בקריעת ים סוף הוא לא נס לשעתו בלבד ובזה הסתיים, אלא ממשיך לדורי דורות שבכל פעם שיש לאדם צרה או בעיה שהכל סגור לו, הוא שואב כוח מהנס של הישועה בקריעת ים סוף שנשארו לדורי דורות.

וזה יסוד גדול אדם צריך לדעת שהאבות הקדושים סללו לנו דרך להיפקד ולהיושע בכל דבר של קושי לדורי דורות, לידת יצחק "אַבְרָהָם הוֹלִיד אֶת יִצְחָק" וקריעת ים סוף "אָז יִשִּׁיר מִשֶּׁה".

“אֲבֵרָהֶם הוֹלִיד אֶת יִצְחָק”

נס שנעשה לאדם הוא כעין הלוואה עד
לפרעון החוב שאז הישועה שלימה

התורה מספרת לנו בפרשת השבוע על הנס הגדול שקרה לאברהם שהוליד את יצחק ושרה בגיל מבוגר ילדה את יצחק זה נס מעל הטבע. וצריך לדעת יסוד גדול לכל הניסים שקורים לאדם, נס שבא לאדם יכול לבוא על שני דברים או שמנכים לאדם מזכויותיו ברגע שנעשה לו נס או שהטבע מלווה שיקרה לאדם דבר מעל הטבע, ונבאר את הדברים.

הקב"ה ברא את העולם במסלול של דרך הטבע מששת ימי בראשית, השמש זורחת הירח והכוכבים כל אחד בזמן שלו ע"פ המסלול שהקב"ה קבע לו מששת ימי בראשית. אם משהו זו מהכללים אז זה לא טוב ואם הוא זו לטובת האדם הקב"ה לוקח על זה מחיר, לדוגמא אם אין לאדם ילדים או אין לו פרנסה וזה לא מדרך הטבע שיהיו לו פרנסה או ילדים, והוא עומד ולוחץ את הקב"ה על זה והקב"ה נותן לו בסוף, אז או שהקב"ה מנכה לו מזכויותיו תשלום על נס שנעשה לו או שהקב"ה

מלווה מהטבע ומחזיר את זה אח"כ לטבע, מה הפירוש שהקב"ה מלווה מהטבע ומחזיר לו?

אז צריך להבין ולדעת אצל יעקב אבינו נאמר "וַיִּזְרַח לוֹ הַשֶּׁמֶשׁ" (בראשית מג, לב) שואלת הגמרא (סנהדרין צה:): וכי לו בלבד זרחה והלא לכל העולם כולו זרחה? אלא השמש זרחה פה ליעקב כי מתי שהוא ברח מעשו שרדף אחריו הוא הגיע למקום שישן והשמש שקעה בשבילו לפני הזמן כדי שישן, זה שינוי הטבע. אמרה השמש לפני הקב"ה אתה שינית מעשה בראשית והחסרת לי כמה שעות לזרוח, מה עשה הקב"ה "וַיִּזְרַח לוֹ הַשֶּׁמֶשׁ" (בראשית לב, לב) החזיר לו את השעות שלקח מהשמש. מה שהקב"ה לוקח מהטבע הוא כביכול מחזיר לטבע, כביכול הטבע עומד בהלוואה עד שהקב"ה פורע לו את מה שלוקח ממנו.

וכן בלידת יצחק, ליצני הדור היו אומרים שמאבימלך התעברה שרה, יש לשאול איך אפשר להבין שמאבימלך התעברה שרה הרי עברו המון שנים מאז ששרה הייתה בביתו של אבימלך, אלא כתוב "כִּי עָצַר עָצַר ה' בְּעַד כָּל רָחֵם לְבַיִת אַבְיִמֶלֶךְ עַל דְּבַר שָׂרָה אֲשֶׁת אַבְרָהָם" (בראשית כ, יח) מתי ששרה הייתה בבית אבימלך הקב"ה העניש את אבימלך שכל הנשים לא נכנסו להריון, אם כך הקב"ה

לקח מהטבע את הכוח שאשה תהיה בהריון, ואז הקב"ה חייב לטבע את הכוח של ההריון והקב"ה החזיר לטבע את זה מתי ששרה נפקדה.

לכן ליצני הדור אמרו מאבימלך התעברה שרה, מזה שלקחו מהטבע את הכוח שנשים לא יהיו בהריון בזמן אבימלך, ועכשיו כשרה התעברה זה כוח שחזר בזכות אבימלך שהתעברה שרה.

וכך גם אפשר להסביר בקריעת ים סוף "הַיָּם רָאָה וַיֵּסֵ.. הַהַפְּכִי הַצּוּר אֲנִים מַיִם" (תהלים קיד, ה-ח) הקב"ה בקריעת ים סוף לקח חלק מהמים ובני ישראל הלכו בתוך הים ביבשה, אם כך הקב"ה עשה נס שנלקח מהמים הכוח שלהם והושאל ליבשה שבנ"י ילכו עליה. המים קטרגו עד שהקב"ה החזיר למים "הַהַפְּכִי הַצּוּר אֲנִים מַיִם" הקב"ה לקח את הצור והפך אותו לבארה של מרים והיה מים להשקות את בני"י.

וזו הייתה השמחה הגדולה שהקב"ה החזיר את ההלוואה שלקח מהמים מקריעת ים סוף, וכך גם אצל יצחק "אַבְרָהָם הוֹלִיד אֶת יַצְחָק" הלידה הייתה הלוואה מזמן ששרה הייתה בבית אבימלך, ועכשיו "הוֹלִיד" החזיר את ההלוואה. וזה היסוד הגדול לנס שנעשה לאדם או שירדו לו מהזכויות ואז לא יהיה קטרוג על הנס שנעשה לו או שהנס כהלוואה וקטרוג

עד שמשלמים אותו, ומתי שמשלמים אותו יש לאדם את הישועה והנחת.

**”וַיַּעֲתֶר יִצְחָק לֵאמֹר לִנְכַח אֶשְׁתּוֹ כִּי עֵקֶרָה הִוא
וַיַּעֲתֶר לוֹ וַתְּהֵר רַבֶּקָה אֶשְׁתּוֹ”**

אדם שמקבל בשמחה את כל מה שעובר
עליו הקב"ה שומע לתפילתו

התורה הקדושה אומרת לנו שרבקה הייתה עקרה ולא היו לה ילדים, יצחק ורבקה עמדו להתפלל שהקב"ה יפקוד אותם בילדים, יצחק עמד בצד דרום ורבקה עמדה בצד צפון ואז הקב"ה שמע את תפילותיו של יצחק ופקד אותם. נשאלת השאלה למה הקב"ה לא שמע לתפילה של רבקה ושמע דוקא לתפילתו של יצחק?

אלא אולי אפשר לפרש ולומר, אדם שסובל יסורים ועם הכל הוא מקבל את הכל באהבה ובשמחה וממשיך להאמין בקב"ה יש משקל גדול לתפילה שלו. ליצחק אבינו היו יסורים, הוא ראה את אימו שנפטרה כביכול בגללו מעקידת יצחק, יצחק אבינו היה עולה תמימה היה עיוור, ליצחק

אבינו היה הרבה סבל בחיים, היו לו חיים טובים אבל לא פשוטים ועם הכל לא היו טענות כלפי הקב"ה על כלום, הוא קיבל הכל בשמחה ואהבה.

הגמרא אומרת (סנהדרין צב:) אחרי שדוד המלך סיים לכתוב את ספר התהלים, נבוכדנצר התחיל להגיד שבחים לקב"ה, ומתי שאמר, הוא כמעט סתר את כל השבחים שדוד המלך אמר בתהלים. ידוע שנבוכדנצר היה רשע גדול, החריב את ביהמ"ק וכמעט שהשבחים ששיבח את הקב"ה היו יותר חזקים מכל התפילות שדוד המלך התפלל.

מתי שספר התהלים עמד במבחן מול השבחים של נבוכדנצר, בא מלאך ויצק לו זהב רותח בפה שלו ואז שתק נבוכדנצר מכל השבחים ששיבח את הקב"ה. נשאלת השאלה אם הוא משבח את הקב"ה יותר מדוד המלך ניתן לו, בגלל שזה דוד המלך צריך לצקת לו זהב להשתיק אותו?

אלא אפשר לבאר ולומר מה שאומרים לנו רבותינו הקדושים, נבוכדנצר שיבח את השם אבל הכל היה לו טוב בחיים, היה עשיר היה חזק ששלט על העולם, הוא שיבח את השם מתוך שהיה לו טוב. אבל דוד המלך, כל התהלים זה היה יסורים, הבן שלו רודף אחריו, צרות משונות ועם הכל הוא

מהלל ומשבח את הקב"ה, זו הגדולה של דוד המלך. לכן המלאכים שמו לו משהו רותח בפה כששיבח את ה', וברגע אחד שהיה לו משהו לא נוח הוא זרק את הכל.

אצל יהודי גם אם יש יסורים ובעיות הוא ממשיך לשבח את השם, אצל גוי המבחן כשיש בעיות הוא בועט ולא רוצה כלום. וכך אפשר לבאר ב"עלינו לשבח" כשאומרים "וְאַנְחָנוּ כּוֹרְעִים וּמִשְׁתַּחֲוִים" גם כשאנחנו כורעים תחת הנטל עם בעיות, נופלים ואין לנו כוח לעמוד ביסורים שיש לנו, עם הכל אנחנו משתחוים ומודים לקב"ה.

וזו המעלה של היהודי וזו המעלה של יצחק אבינו שהקב"ה קיבל את תפילתו כי עם כל הבעיות קיבל את הכל בשמחה. מתי שאדם מתחיל עם ויכוחים זה לא נוח וזה לא טוב הוא מאבד את הכל, מתי שאדם מקבל את הכל בשמחה ובאהבה זו המעלה הגדולה של האדם.

"וַיַּעֲתֵר יַצְחָק לֵה' לְנֹכַח אִשְׁתּוֹ"

עיקר תפילות הבעל בבית יהיו על רוחניות
והאשה על גשמיות

אנחנו רואים בפרשת השבוע שיצחק ורבקה היו עקרים, יצחק עמד בצד דרום ורבקה עמדה בצד צפון ושניהם התפללו להיפקד בזרע של קיימא. אז הקשנו ושאלנו למה זה בצד דרום ולמה זו בצד צפון?

אלא אפשר לומר יסוד גדול הגמרא אומרת (בבא בתרא כה): אמר רבי יצחק הרוצה שיחכים ידרים ושיעשיר יצפין, אדם שרוצה להעשיר יתפלל וילך לצד צפון ואדם שרוצה להחכים בתורה ילך ויתפלל לצד דרום. על פי זה אפשר לבאר יצחק עמד להתפלל בצד דרום ורבקה עמדה להתפלל בצד צפון, הבעל צריך להתפלל על רוחניות, על יראת שמיים, על עבודת השם והאשה צריכה להתפלל בבית על פרנסה. ודאי שגם הבעל צריך להתפלל על הפרנסה והאשה צריכה להתפלל גם על יראת שמיים והתורה, אבל רוב תפילותיו של הבעל צריכות להיות על התורה והאשה על הפרנסה.

והגמרא אומרת (בבא מציעא נט.) אוקירו לנשייכו כי היכי דתתערתו תוקירו את הנשים כדי שתתעשרו, כוח הפרנסה של האדם נמצא ביד של האשה, היא המפתח של הפרנסה בבית. לכן יצחק התפלל בצד דרום שיהיה לו בן צדיק עם תורה ויראת שמיים, אבל רבקה התפללה לצד צפון כי משם הכוח של הפרנסה.

אם כך אדם צריך ללמוד וללמד את אשתו מתי שמתפללים שהגבר יתן את כובד תפילתו לעניינים רוחניים והאשה תתן את כובד תפילתה לעניינים גשמיים.

**"וַיִּתְרַצְצוּ הַבָּנִים בְּקִרְבָּהּ וַתֹּאמֶר אִם כֵּן לָפָה
זֶה אֲנִי וַתֵּלֶךְ לְדֹרֶשׁ אֶת ה'**

עזרה וכבוד לתלמידי חכמים סגולה לילדים
שילכו בדרך התורה והמצוות

אנו מוצאים בפרשת השבוע "וַיִּתְרַצְצוּ הַבָּנִים
בְּקִרְבָּהּ... וַתֵּלֶךְ לְדֹרֶשׁ אֶת ה'", רבותינו הקדושים
אומרים שמתי שרבקה הייתה עוברת ליד בתי

עבודה זרה עשו היה מפרכס ורוצה לצאת. רבקה שראתה כך, הלכה לבית מדרשם של שם ועבר לדרוש את השם ויש לשאול מה הפירוש של הדברים?

אלא אולי אפשר לפרש ולומר, מובא בגמרא (שבת כג:) אמר רבא דרחים רבנן הווי ליה בנין רבנן, דמוקי רבנן הווי ליה התנוותא רבנן. אמר רבא כל מי שמרחם ועוזר לתלמידי חכמים בזכות זה יהיו לו בנים ת"ח, ואם הוא מכבד ת"ח יהיו לו חתנים ת"ח. מתי שרבקה ראתה שיש לה בן שרוצה לצאת ליד בתי ע"ז, היא הלכה לתלמידי חכמים לשם ועבר כדי לעזור לתלמידי חכמים ואז תזכה שהבן שבבטנה שרוצה לצאת ליד מקומות של עבירה, יהיה צדיק בזכות שהיא מרחמת על תלמידי חכמים.

וואים פה יסוד גדול, מתי שאדם מרחם על תלמידי חכמים ומשתדל בשבילם הוא זוכה שהבנים שלו ילכו בדרך השם ויהיו תלמידי חכמים. לכן צריך להשתדל בכל הכוח לרחם על תלמידי חכמים ולכבד אותם כדי לזכות לבנים וחתנים תלמידי חכמים. ועוד בימים אלה שיצר הרע גדול ביותר ויש קושי בחינוך הילדים, לכן האדם צריך להשתדל בכל כוחו לרחם על תלמידי

חכמים שתהיה לו סגולה לבנים ת"ח וגם לכבד
ת"ח שתהיה לו סגולה לחתנים ת"ח.

**"וַיִּתְרַצְצוּ הַבָּנִים בְּקִרְבָּה וַתֹּאמֶר אִם כֵּן לָפָה
זֶה אֲנִי וַתֵּלֶךְ לְדֶרֶשׁ אֶת ה' "**

הפחד מבן שפוסח על שני הסעיפים שהולך
גם בדרך ה' וגם בדרך לא טובה

אמרו רבותינו מתי שרבקה הייתה בהריון והייתה
עוברת ליד בית מדרש, יעקב אבינו היה מפרכס
לצאת ומתי שעברה ליד בית עבודה זרה עשו היה
מפרכס לצאת, רבקה הייתה בצער גדול והלכה
לדרוש את השם. אמרו לה בבית מדרשם של שם
ועבר שיש לה שני ילדים בבטנה. נשאלת השאלה
מה הייתה הבעיה של רבקה?

אלא לרבקה הייתה בעיה גדולה שלא ידעה שיש
לה תאומים אלא בן אחד, והיא חשבה שלבן הזה
יש בעיה שיש לו גם טוב וגם רע, מצד אחד לעשות
מצוות ומצד שני דחפים לעשות עבירות. וידוע
מתי שיש אנשים שעושים גם מצוות וגם עבירות,

זה דבר רע, או אדם שעושה עבירה וחושב שעשה מצווה או עושה מחלוקת לכאורה לכבוד שמיים זו הסכנה הגדולה ביותר.

יש אנשים שעושים את כל העבירות הגדולות ביותר ומתרצים שזה לשם שמיים, רבקה הצטערה וחשבה שיש לה בן שהוא פוסח על שני הסעיפים גם דרך ה' וגם דרך לא טובה. וזה מה שאנחנו מתפללים בראש השנה "שְׁנֵיהֶּיהָ לְרֹאשׁ וְלֹא לְזָנֵב" שלא נהיה מצד אחד לְרֹאשׁ - הולכים לישיבה ללמוד ומצד שני לְזָנֵב - נעשה עבירות, אלא רק לראש. ומה זה לראש, ל'עשות ר'צון א'בינו ש'בשמיים.

אדם שפוסח על שני הסעיפים גם טוב וגם רע זה הדבר החמור ביותר, וכמו שאומרת המשנה (כלים יז, יג) **כָּל שֶׁבִּיָּם טָהוּר הוּא חוּץ מִכָּלֵב הַמַּיִם** חיה שנמצאת במים אם נוגעים בה לא נטמאים חוץ מכלב הים שאם נוגעים בו נטמאים, כי כלב הים מתי שרע במים ויש לו סכנה במים הוא הולך ליבשה ומתי שרע ביבשה הוא הולך לים, הוא פוסח על שני הסעיפים על הטוב ועל הרע. מזה פחדה רבקה, שיש לה בן כזה ולכן הלכה לדרוש את ה'.

**"וַיֹּאמֶר ה' לָהּ שְׁנֵי גוֹיִם בְּבֶטְנָךְ וְשְׁנֵי לְאָמִים
מִפֶּעֶיךָ יִפְרְדוּ"**

בכל רע צריך למצוא נקודה אחת טובה כי גם ממנה יכול לצאת אור וישועה

רבקה אמנו אחרי הרבה שנים של צער ועצבות שהיא עקרה נפקדה בהריון, וכשראתה שהבן שבבטנה רוצה לצאת לבית מדרש וגם לעבודה זרה אמרה "אִם כֵּן לָמָּה זֶה אֲנִי". וצריך לשאול, שנים את בוכה ואומרת שאת רוצה להיות בהריון וברגע אחד את מואסת בכל ההריון?

אחרי כן כשהולכת לדרוש את השם בבית מדרשם של שם ועבר ואומרים לה "שְׁנֵי גוֹיִם בְּבֶטְנָךְ" יצאו ממך שני ילדים, אחד בעתיד הוא רבי הקדוש והשני הוא אנטונינוס שהיה גוי והתגייר וזכה לאור גדול.

וואים פה דבר של פלא גדול, רבקה אחרי שהצטערה ואומרים לה שמיעקב בעתיד יצא רבי הקדוש ומעשו יצא בעתיד אנטונינוס נחה דעתה. ונשאלת השאלה מה עם עשו ששנים יעשה רע

לעם ישראל, שהבנים שלו ירדפו ויהרגו יהודים, זה לא מפריע לרבקה?

אלא האדם צריך ללמוד יסוד גדול, בכל בעיה שבאה וצרה שיש לאדם בחיים אפילו הגדולה ביותר, תחפש את הנקודה הטובה שיש בה, ובנקודה הטובה הזאת תתנחם, כי אתה לא יודע כמה טוב יש בה וכמה אור יכול לצאת ממנה. רבקה בצער גדול הייתה מוכנה לוותר על הכל, אבל מתי ששמעה שיצאו מיעקב אבינו את רבי הקדוש ומעשו את אנטונינוס שיתגייר ויעזור לרבי לכתוב את המשנה נחה דעתה.

וזה יסוד גדול, כל צער ובעיה שיש לאדם מתי שהוא מחפש ומוצא שם נקודה של זכות אחת הוא צריך להגדיל אותה ותנוח דעתו מהנקודת זכות הזאת. וכמו שמוצאים אצל משה רבנו לפני שהרג את המצרי "וַיִּפֶן פָּה וְכֹה יָרָא כִּי אֵין אִישׁ" (שמות ב, יב) ראה עד סוף כל הדורות אם תהיה בו נקודה טובה ואם תהיה אפילו נקודה טובה אחת משה לא היה הורג אותו. ולכן האדם בכל רע ובכל משבר יחפש משהו של זכות אחת ויגדיל וירחיב את הנקודה הזאת, כי הוא לא יודע כמה אור וכמה טוב יכול לצאת לו מהנקודה שנראית הקטנה ביותר.

"וְיָדוּ אֶחָזֶת בְּעֵקֶב עֵשָׂו"

באחיזת יעקב בעקבו של עשו משך את
נשמת רבי עקיבא

רבותינו הקדושים בפרשת השבוע מספרים לנו על המלחמה הקשה שהייתה בבטנה של רבקה אמנו בין יעקב לעשו. עשו לקח את העולם הזה ויעקב לקח את העולם הבא, מלחמה על כל עניין עד ביאת משיח צדקנו.

אחד מהצדיקים והמיוחדים שבעם ישראל היה רבי עקיבא, וידוע מה שרבותינו הקדושים אומרים שמשה רבינו הוא סוד תורה שבכתב, ורבי עקיבא הוא סוד תורה שבע"פ, ועל נשמתו הייתה מלחמה חזקה בין הקדושה לבין הס"א.

ועל זה ניתן לומר בפרשת השבוע "וְיָדוּ אֶחָזֶת בְּעֵקֶב עֵשָׂו וַיִּקְרָא שְׁמוֹ יַעֲקֹב" השם עקיב"א י'דו א'וחזת ב'ע'קב ע'שו. רבי עקיבא שהיה בן גרים, שונא ת"ח עד שהיה אומר (פסחים מט:): מי יתן לי ת"ח ואנשכנו כחמור, הכוח שהציל אותו מהס"א ומהטומאה שיחזור בתשובה היה "וְיָדוּ אֶחָזֶת בְּעֵקֶב עֵשָׂו" שיעקב משך ושאב את נשמת רבי עקיבא ברגע האחרון

מהטומאה לקדושה, מזה זכינו לתורה שבעל פה שרבי עקיבא הוא היסוד שלה.

"וַיְדַוּ אַחֲזַת בְּעֵקֶב עֵשׂוֹ"

על ידי מצוות שאנו מקיימים ביד מתקנים את אחיזת יעקב בעקב עשו

אנו רואים בפרשה שני אחים יעקב ועשו, כל אחד במקום שלו הוא הגדול ביותר, יעקב אבינו הסמל הגדול של עם ישראל וכנגדו עשו הסמל של כל הרע וכל הדברים הלא טובים. ושניהם יעקב ועשו מתחילים בדבר אחד, מתי שיוצאים מהבטן של רבקה עשו יוצא ראשון ויעקב אחוז בעקב עשו. אומרים רבותינו הקדושים התורה מושלת לנו את עשו לחזיר וגם גלות אדום היא כנגד החזיר, לחזיר יש טלפיים שהוא מפריס פרסה שזה סימן לכשרות, עשו זכה שיש לו סימן כשרות כי בזמן שיצא מבטן אימו ויעקב אחוז בעקב עשו, הוא אחוז במקום של הטלפיים שנהיו כשרות ומשם זה נהיה בחזיר.

מתי שיעקב ועשו היו יחד בבטן והיו עוברים ליד בית מדרש, יעקב שהיה קדוש פירכס ורצה לצאת, ומתי שעברו ליד בית ע"ז עשו שהיה רשע רצה לצאת. אבל מתי שיצאו מהבטן היה ביניהם חיבור שנתן לכל אחד מהם את זכות הבחירה, לעשו את זכות הבחירה לטוב בכך שיעקב תפס את הרגל שלו והכניס בו קדושה שמזה הטלפיים שלו נהיו כשרות, וליעקב אבינו מזה שנגע ברגל של עשו נכנסה לו התמודדות והמלחמה עם היצר הרע שמנסה להכשיל אותו.

לכן אומרים רבותינו הקדושים שיצר הרע נמצא בחלל השמאלי של הלב ויצר הטוב נמצא בחלל הימני בלב, יעקב אחז בעקב עשו ביד שמאל ולכן מניחים תפילין על יד שמאל וכורכים גם שבע כריכות על היד כנגד ז' שמות של היצר הרע כי היא זו שנגעה במקום טמא בעקבו של עשו, לתקן ולקדש את מה שנגע בעשו למשוך אותו בחזרה לקדושה. משום שביד הייתה התמודדות עם עשו למשוך אותו לטוב נותנים צדקה ביד, מניחים תפילין עושים מצוות ביד כדי לתקן את נגיעת יעקב בעשו. וידוע שע"פ הקבלה אחד המקומות הנמוכים בטומאה של האדם זה העקב ברגל, ולכן גם נוהגים לא להסתכל על העקב ולא לגעת בו.

אם נסתכל נראה שהקב"ה שינה לשני אבות את השם, לאברהם שהקב"ה קרא לו אברהם, ומי שקורא לו אברם כשמו הראשון עובר על עבירה, ליעקב הקב"ה הוסיף "ישראל" ואפשר לקרוא לו גם יעקב וגם ישראל. נשאלת השאלה למה אצל יעקב אפשר לקרוא לו גם יעקב וגם ישראל ואילו אצל אברהם מי שקורא לו אברם עובר בעבירה?

אלא יעקב זה מסמן את ההתמודדות שיעקב נגע בעקב עשו לנסות לטהר אותו ולהחזיר אותו אחורה למוטב. והמדרש אומר (בר"ר סג, ח) שהקב"ה קרא לו יעקב, ולכן דבר שנעשה ע"י השתדלות כדי לקרב את עשו לדרך השם, אי אפשר למחוק את השם כי זה בא ע"י השתדלות.

**"וַיֵּשֶׁב יַצְחָק וַיַּחְפֹּר אֶת בְּאֵרֵת הַמַּיִם.. וַיִּקְרָא
לָהֶן יְשׁוּמוֹת כַּשְּׁמוֹת אֲשֶׁר קָרָא לָהֶן אָבִיו"**

האדם צריך לחפור את באר המים שלו ושם יגיע לדברים החשובים ביותר

אנחנו מוצאים בפרשת השבוע שיצחק אבינו חופר בארות, מים היה הדבר שקשה ביותר להשיג

בזמן ההוא. אברהם אבינו חפר בארות ועבדי אבימלך סתמו לו אותם, יצחק התעקש וחפר שוב ולא סתמו לו אותם.

הבאר הראשונה שחפר הייתה עֵשָׂק, הבאר השנייה הייתה שְׁטֶנָה ולבאר השלישית קראו רְחֹבוֹת, וכשלא כיסו את הבאר השלישית אמר יצחק "פִּי עֵתָה הִרְחִיב ה' לָנוּ וּפְרִינוּ בְּאֶרֶץ". וצריך להקשות מה עניין הבארות שהתורה מדגישה לנו שאברהם חפר וכיסו לו, שיצחק חפר וכיסו לו ולבסוף לא כיסו לו, השמות שקראו לבארות. ודאי אם התורה מדגישה דבר מסוים יש בזה סימנים ועניינים גבוהים, אם כך מה ההבנה והעומק בעניין הבארות?

אלא אפשר לפרש ולומר יסוד גדול, הקב"ה כשברא את האדם אסף חול מכל העולם כולו ולקח מים ממִי התהום וערבב את המים והחול, יצר צורה של אדם ואז נפח באפיו רוח ונשמה. המהות שלנו בחיים לחפור ולמצוא משהו גדול רוחני בעל ערך גדול. באר זה כמו אדם שחופר למצוא מטמון לפעמים זה מים לפעמים זהב או יהלומים, למצוא דבר יקר ערך בתוך המים.

כשאדם חופר בתוך עצמו במחשבות בדקתו בהשם, בויכוחים בינו לבין עצמו להבין את דרך

השם, הוא חופר כביכול כמו הבארות שיצחק חפר בתוך החול שיש לנו בגוף והמים ממי התהום.

התורה מספרת לנו על ג' בארות עשק שיטנה ורחובות שהיו כנגד ג' האבות, הבאר הראשונה עֶשֶׂק, כנגד אברהם שהיה בעל חסד, אבל היה לו בן ישמעאל שהיה גונב ומלסטם את הבריות, אז ישמעאל היה מלשון עשק שלא נתן לאברהם אבינו להגיע לחפירה של הבאר שזה ביהמ"ק הראשון שלא יעמוד על תילו לנצח נצחים, והבור הזה של חפירה בנפש האדם להגיע למים האמיתיים לא הצליח.

הבאר השניה שְׁטֵנָה מלשון שטן, המלאך ס"מ ששורשו מעשו ומשנולד עשו בא הס"מ בכוחות גדולים ביותר. הבאר השני שזה כנגד יצחק וביהמ"ק השני גם לא יכול לעמוד על תילו בגלל הבן השני עשו, שהביא את הס"מ בכוחות גדולים והפחיתו את השורשים והיסודות לביהמ"ק השני.

אבל הבית השלישי שזה יעקב אבינו שמיטתו שלימה, שבטי יה עדות לישראל שכל זרעו בקדושה וטהרה זה רְחֹבוֹת, "כִּי עָתָה הִרְחִיב ה' לְנוֹ" זה הבית השלישי שיעמוד על תילו לנצח נצחים. וזו המלחמה של האדם לחפור בתוך המים והחול שהקב"ה ערבב בבריאת העולם ולהגיע למים שהם

העיקר ומשם יכול להוציא את הדברים החשובים ביותר.

"וְעַתָּה בְּנֵי שְׁמַע בְּקוֹלִי לֵאמֹר אֲנִי מְצַוֶּה אֹתְךָ"

הברכות ניתנו ליעקב מכוח רבקה אמנו כדי שיקבל עליהם שכר גם בעולם הזה וגם בעולם הבא

אנו מוצאים בפרשת השבוע את הזמן המיוחד והמרומם שרבקה הולכת וקוראת ליעקב ומצווה אותו שיביא ליצחק אבינו מטעמים בכדי שיברך את יעקב אבינו. יצחק רצה לברך את עשו ורבקה ששמעה את זה, עושה בחכמה כל שביכולתה כדי שהברכות ילכו ליעקב אבינו. צריך לשאול מדוע דוקא ברכות אלו "וַיִּתֵּן לָהּ הָאֱלֹהִים מִטַּל הַשָּׁמַיִם וּמִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ וְרֵב הֶגֶן וְתִירֵשׁ" ברכות שהם היסוד הגדול של עם ישראל, ברכות גשמיות שטמון בהם גם ברכות רוחניות גדולות ביותר הגיעו דוקא דרך רבקה אמנו ולא דרך יצחק שיתן אותם ליעקב בדרך ישירה ולא בדרך של הסתרה?

אלא אולי אפשר לבאר ולומר יסוד גדול, רבותינו הקדושים בגמרא (קידושין לא.) אומרים לנו שיש שני סוגי מצוות, מצוה שהאדם מצווה והוא מקיים ומצוה שהאדם אינו מצווה ועושה. ההבדל ביניהם שמצוה שאדם מצווה לקיים, יצר הרע נלחם קשה באדם בכוחות גדולים כי היצר הרע יודע שהאדם רוצה לקיים אותה.

אבל מצוה שאדם לא מצווה, היצר פחות נלחם בו על אותה מצוה. וידוע מה שאומרים לנו רבותינו שמצוה שאדם לא מצווה ועושה יש שכר גם בעולם הזה, ומצוה שהקב"ה כן ציווה לקיים אין עליה שכר בעולם הזה אלא רק בעולם הבא.

וע"פ היסוד הזה אפשר לבאר ולומר יסוד גדול, אחת המצוות החשובות בתורה היא מצוות פריה ורביה, שכל בניין עם ישראל בנוי עליה. וכתוב בשו"ע (אה"ע א, יג) שהגבר מצווה על המצוה הזו והאישה לא, והיא רק עוזרת לגבר לקיים אותה וכשהאשה לא מצווה עליה ורק עוזרת לגבר לקיים אותה, היא מקבלת שכר על קיום מצוות פריה ורביה גם בעולם הזה.

וכך הגמרא אומרת (בבא מציעא נט.) א"ר חלבו לעולם יהא אדם זהיר בכבוד אשתו שאין ברכה מצויה בתוך ביתו של אדם אלא בשביל אשתו שנאמר "וְלֹאֲבָרְךָ הִיטִיב

בְּעִבּוֹרָהּ". ע"פ זה אפשר לבאר ולומר התורה מצווה את האדם לכבד את אשתו משום שהיא היסוד של מצוה שאינה מחויבת ועושה במצוות פריה ורביה. אם כך כל השפע והברכה שיש לאדם בביתו זה בזכות אשתו, כי יש לה שכר בעולם הזה על מצוות פריה ורביה שהיא לא מצווה בה. ולכן האדם צריך לכבד את אשתו כי מצוות פריה ורביה היא בזכותה והיסוד של הברכה והשפע אצלה כי היא לא מצווה ועושה.

על פי זה היסוד הזה יובן, אדם שנולד לעולם צריך שתי כוחות בנפש שלו כוח של מצווה ועושה וכוח שאינו מצווה ועושה. האדם מחדיר בילד את הכוח של מצווה ועושה כי האבא מצווה בפריה ורביה, והאמא שלא מצווה בפריה ורביה מחדירה בילד את הכוח לקיים גם מצוות שאינו מצווה ועושה ואז יש שכר גם בעולם הזה.

וזה מה שאומרים לנו רבותינו על הפס' "שָׁמַע בְּנֵי מוֹסֵר אָבִיךָ וְאֵל תַּטֵּשׁ תּוֹרַת אֲמִיךָ" (משלי א, ח). "שָׁמַע בְּנֵי מוֹסֵר אָבִיךָ" מצוות שאדם מצווה ועושה "וְאֵל תַּטֵּשׁ תּוֹרַת אֲמִיךָ", מצוות שאדם לא מצווה ובכל אופן עושה אותם.

אם נסתכל על יעקב אבינו מתי שבא לקבל את הברכות מיצחק, יצחק אבינו מריח אותו ואומר לו

"רֹאֵה רִיחַ בְּנֵי כְרִיחַ שְׂדֵה אֲשֶׁר בָּרְכוּ ה'" ורש"י במקום אומר כריח השדה זה שדה תפוחים, ודוקא שדה תפוחים כי ידוע שכל הפירות בעולם קודם יוצא העלה ששומר על הפרי ורק אח"כ הפרי יוצא. אבל בעץ תפוחים זה לא כך, התפוח שרוצה לעשות מיד את רצון ה', לא מחכה לעלה שישמור עליו והוא יוצא לפניו. לכן התפוח מסמל את האנשים שרוצים לעשות את רצון ה' בלי לחכות ולשמוע מה השכר והבטחון שיהיה להם.

כך גם בני"י במתן תורה שאמרו "נעשה ונשמע" קודם נעשה ואח"כ נשמע. וזה גם היסוד של "ולשדה תפוחים" אנשים שעומדים ומקיימים את המצוות בלי לשמוע מה השכר ומה הכוח של המצוה שקיימו. וכך בני"י במצרים הושוו לתפוחים "תחת התפוח עוררתיה שמה חבלתה אמה שמה חבלה ילדתה" (שה"ש ח, ה).

המצרים גזרו "כל הבן הילוד היארה תשליכהו" (שמות א, כב) ובנות ישראל במסירות נפש היו יולדות ולא חושבים מה יהיה עם הילדים, כמו העץ תפוחים שמוציא את הפירות ולא חושב מה יהיה. לכן אמר יצחק ליעקב אני מריח בך כמו ריח של תפוחים שאתה אדם שמקיים מצוות בלי לחשוב מה יהיה לפני ומה יהיה אחרי, כמו העץ תפוחים.

ועל פי זה אפשר לבאר ולומר הברכות האלו שהיו חשובות ביותר, הקב"ה רצה שיעקב אבינו יקיים אותם מכוח של אמא שלו שאינה מצווה ועושה כדי שיקבל שכר גם בעולם הזה ולא רק בעולם הבא. וזה יסוד גדול לאדם שרוצה לקבל שכר ברכה והצלחה גם בעולם הזה, מתי שהוא מקיים מצוות שאינו מצווה הוא מקבל שכר גם בעולם הזה. ולכן רבקה אמנו דאגה שיעקב יקח את הברכות והמצוות באינו מצווה ועושה ויקבל עליהם שכר גם בעולם הזה וגם לעולם הבא.

"וַיִּתֵּן לָךְ הָאֱלֹהִים מְטַל הַשָּׁמַיִם וּמִשְׁמַנִּי הָאָרֶץ וְרֹב דָּגַן וְתִירֹשׁ"

באמירת "ויתן לך" כופים על מלאכו של עשו להמליץ עלינו שבוע טוב ומבורך

רבנו חיים ויטאל מביא בספרו "פרי עץ חיים" (שער שבת, פרק כד) שרבו האר"י הקדוש היה נוהג לומר במוצאי שבת "ויתן לך האלוקים", ומקור מנהג זה ב"זוהר הקדוש" (הקדמה יד) "שֶׁעֲתָא דְנִפְיָא שְׁפִתָּא.. דְקָא אֲמַרִי צְבוּרָא וַיִּתֵּן לָךְ הָאֱלֹהִים מְטַל הַשָּׁמַיִם".

וידוע מה שכתוב בספרים הקדושים שיש חשיבות לומר "וַיִּתֵּן לָךְ" במוצ"ש, כי בליל שבת שני מלאכים מלווים את האדם מבית הכנסת לביתו, מלאך טוב ומלאך רע. וכתוב שהמלאך הטוב זהו מלאכו של יעקב והמלאך הרע זהו הס"מ מלאכו של עשו.

ואומרת הגמרא (שבת קיט:): וכשבא לביתו ומצא נר דלוק ושלחן ערוך ומטתו מוצעת, מלאך טוב אומר יהי רצון שתהא לשבת אחרת כך, ומלאך רע עונה אמן בעל כרחו. ואם לאו, מלאך רע אומר יהי רצון שתהא לשבת אחרת כך ומלאך טוב עונה אמן בעל כרחו.

ומובא בספר "מחצית השקל" שמה שאומרים בליל שבת "צאתכם לשלום" הכוונה שהמלאכים שבאו לא יוצאים מביתו של האדם כל השבת אלא נשארים עד מוצאי שבת. ובמוצ"ש כשאומרים "וַיִּתֵּן לָךְ" שזו הברכה שבירך יצחק את יעקב, ועשו לא סלח עליה עד שיעקב נאבק עם שרו של עשו ואז הודה לו על הברכות.

כך גם אנו, כל השבת המלאך הרע נמצא איתנו והוא מחפש במה להפיל ולהחטיא את האדם. אבל כשהאדם מתנהג טוב בשבת קודש ואומר "וַיִּתֵּן

לָךְ" במוצ"ש אנו כופים על המלאך הרע להודות לנו על הברכות שישארו אצלנו.

וזה הכוח המיוחד והמעלה הגדולה באמירת "וַיִּתֶּן לָךְ" שהברכות שנתן יצחק ליעקב ישארו אצלנו, ולכן מתי שאומר האדם "וַיִּתֶּן לָךְ" יכוון על הברכות שקיבל יעקב מיצחק ועשו התמרמר, ואנו כופים את המלאך שבא ביום שישי שיאמר אמן ויהיה מליץ יושר שאותו שבוע יהיה מבורך "מַטֵּל הַשָּׁמַיִם וּמִשְׁמַנֵי הָאָרֶץ".

